

MENBASA TAKO

We Read
Northern Kankanay Primer

by
Donna Hettick
and
Carolyn Kent

Summer Institute of Linguistics
Philippines
Translators Publishers

1969

210 2076

Published
in cooperation with
Bureau of Public Schools
and
Department of Education
Manila, Philippines

Printed in the Philippines

Preface

This preprimer has been prepared for use in teaching the Northern Kankanay people of Mountain Province to read and write. Each letter of the alphabet, with the exception of glottal stop, is introduced individually and shown in combinations forming open syllables.

The alphabet is as follows: a, b, k, d, e, g, i, l, m, n, ng, o, p, s, t, w, y, - (glottal stop). Glottal stop is not symbolized when it occurs between any two adjacent vowels. The letter e symbolizes the pepet vowel. Its pronunciation lies between the sounds of u in the English words "but" and "fur". All the other letters are pronounced as their National Language equivalents.

These materials were prepared by Donna Hettick and Carolyn Kent, members of the Summer Institute of Linguistics.

This program is arranged on the principles of instruction in Let's Read: A Linguistic Approach by Leonard Bloomfield and Clarence L. Barnhart, published by Wayne State University Press, 1961, copyright 1961 by Clarence L. Barnhart.

Literacy Committee
Summer Institute of Linguistics
Nasuli, Malaybalay
Bukidnon, Philippines

TO THE TEACHER

Each page of the first part of this book (pages 1-18) is divided into five sections. The first section illustrates a word that begins with the letter being taught. The second section contains the name of the picture. The third section introduces the letter of the alphabet represented by the picture. Both the capital and small letters are introduced. (Each consonant is pronounced as a syllable with an a as its final letter). The fourth section gives the student practice with writing the letter. The fifth section introduces the syllables which can be formed with each consonant.

Each page of the remainder of this book (pages 19-185) is divided into four sections. The first section contains a series of syllables which should be read to the student. When he can read these syllables independently you may go on to the second section and introduce the words formed from these syllables. The third section contains a short story which uses one of the pattern words. You may find it necessary to help the student with new elements introduced in these stories. The fourth section is a comparative type drill which gives students additional help with possible difficulties.

Every ten or twelve pages there is a review page. The student should be able to read these independently. Encourage him to read from left to right.

INSTRUCTIONS TO TEACHERS
FOR PAGES 1 — 18

Naay di kankanam ay menisolo
ay mensolat ya menbasa.

1) Sino na?

2) Naay di kali ay manok.
Ma nan ngadan nan
panglogiyana.

manok

3) Nay di
kapital

Naay di
banban-eg

M m

4) Ma dedan dana.

Isolatmo nan ma. Onodem nan naisolat sina.

m m m

Isolatmo nan
ib-ana isna.

5) Dengem nan naayda.

ma me mi mo

INSTRUCTIONS TO TEACHERS

FOR PAGES 19 — 185

Naay di Kankanam ay Menisolo ay
Mensolat ya menbasa

- 1) Dengngem ta basaek nan naayda.

ka a ma sa Ma

- 2) No maitapi nan ka ya nan ma wada nan kali ay
kama. Basaem nan naayda.

kama ama mama sama

- 3) Ay makabasaka isnan naayda? Basaem ta
badangak sik-a.

Ay makasama da ama?

Makasamada.

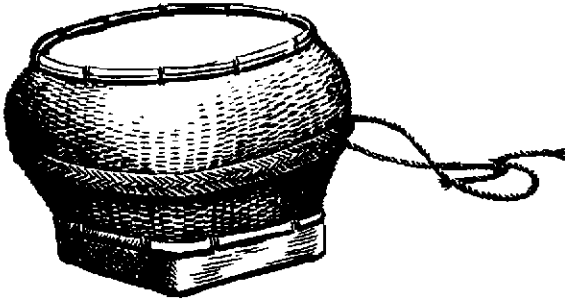
- 4) Basaem abes nan naayda.

sama

maka sama

Maka sama da

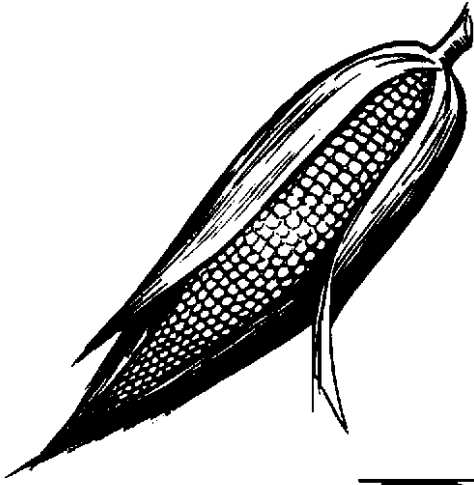
MENBASA TAKO

atobang

Aa

a a a

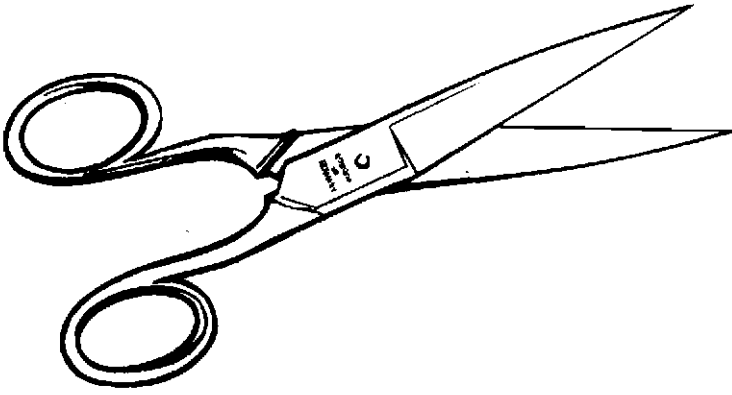

ballogo

B b

b b b

ba be bi bo

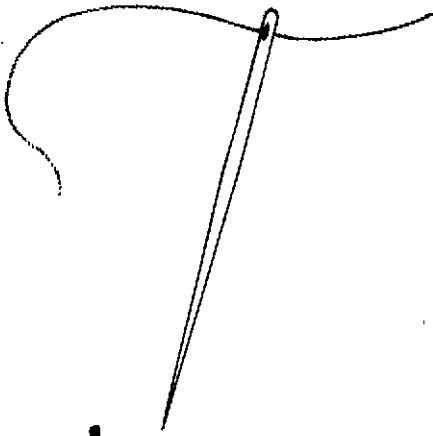

kaltib

Kk

k k k

ka ke ki ko

dagom

D d

d d d

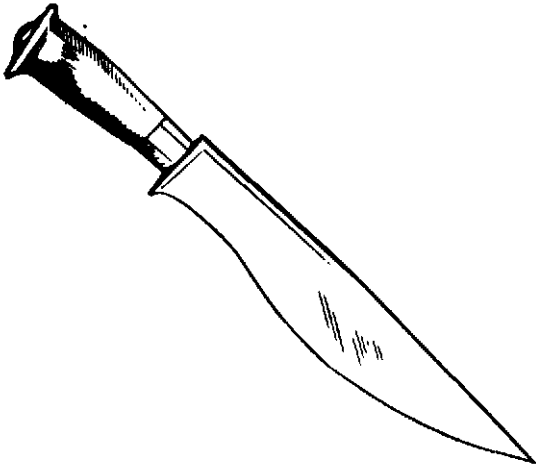
da de di do

eban

E e

e e e

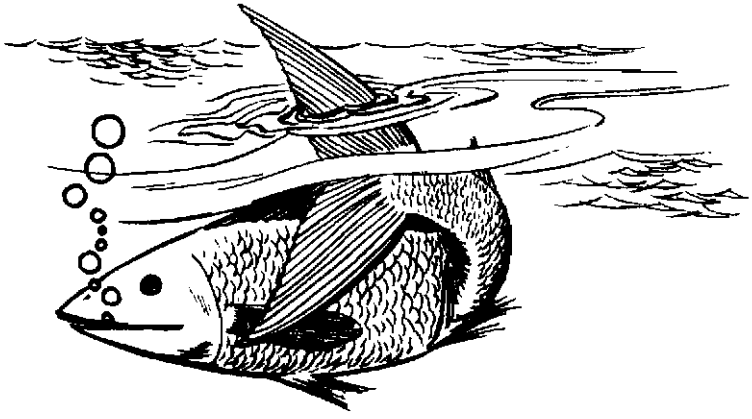

gamig

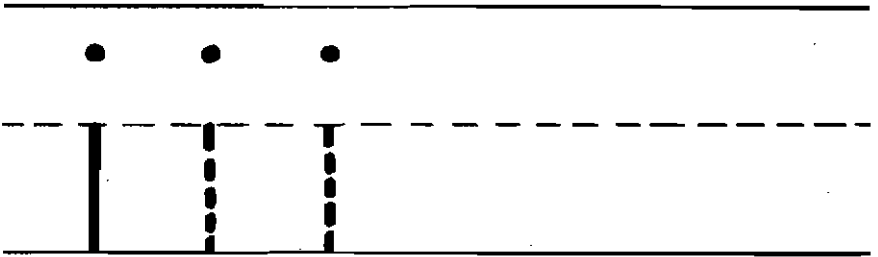
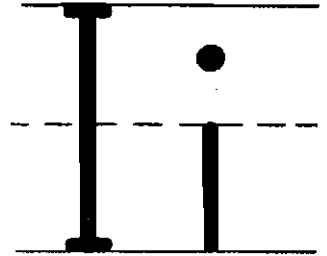
Gg

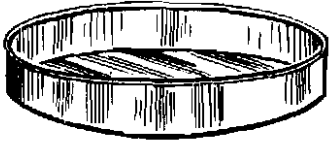
g g g

ga ge gi go

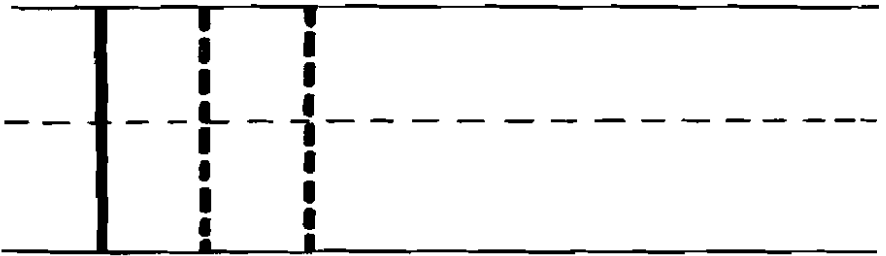
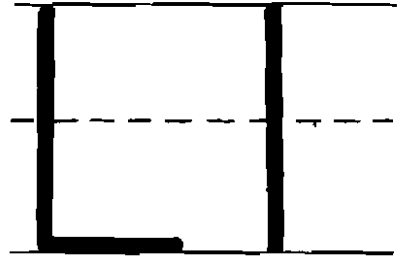

ikan

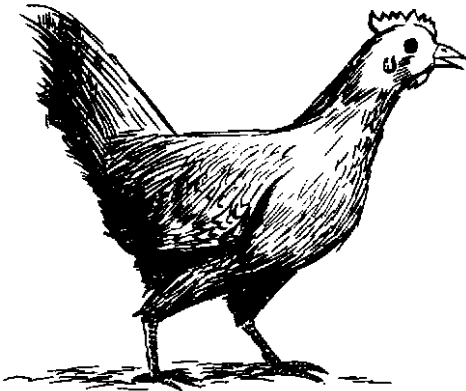

lata

la le li lo

manok

Mm

m m m

ma me mi mo

nagey

Nn

n n n

na ne ni no

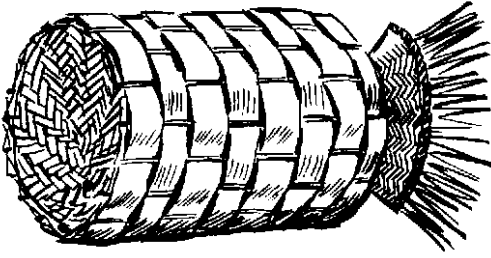

ngaan

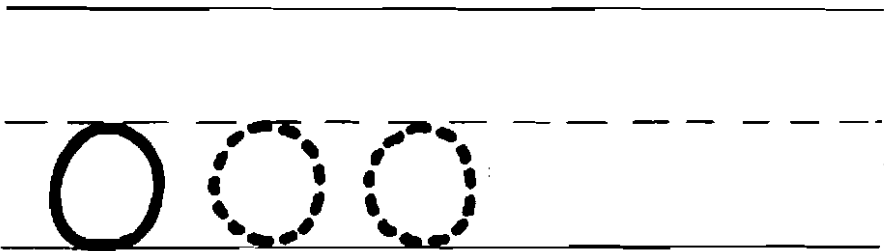
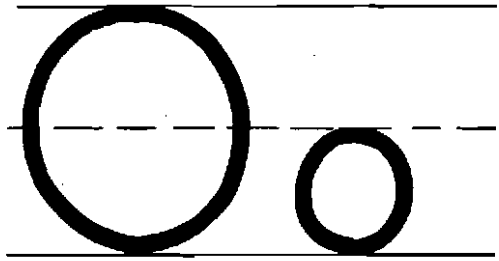
Ng ng

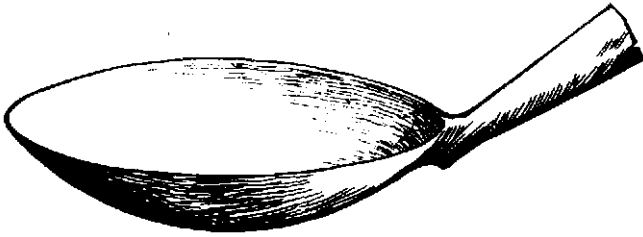
ng ng ng

nga nge ngi ngo

obe

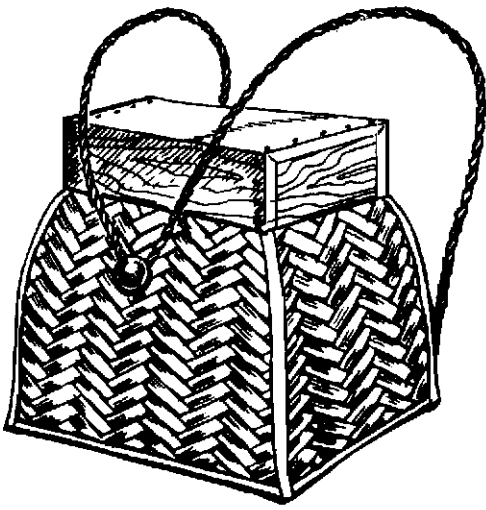

palso

P p

P P P

pa pe pi po

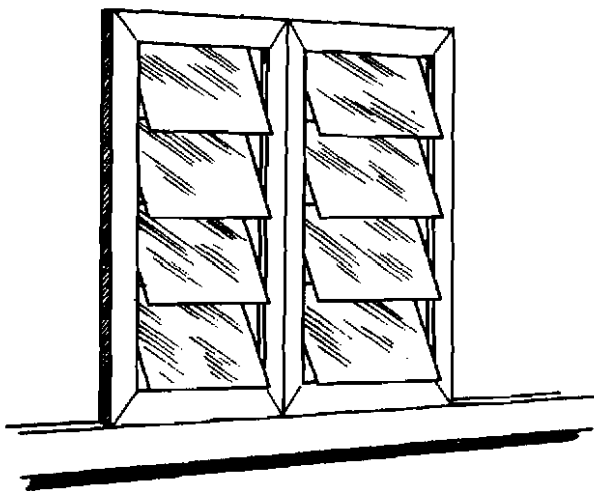

sangi

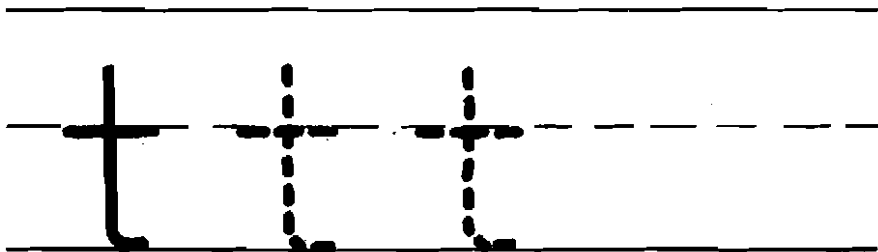
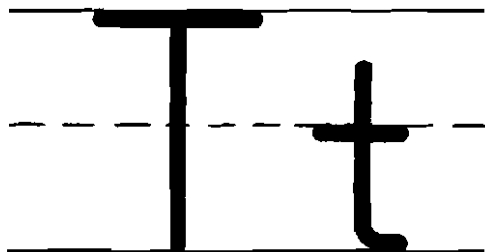
S s

S S S

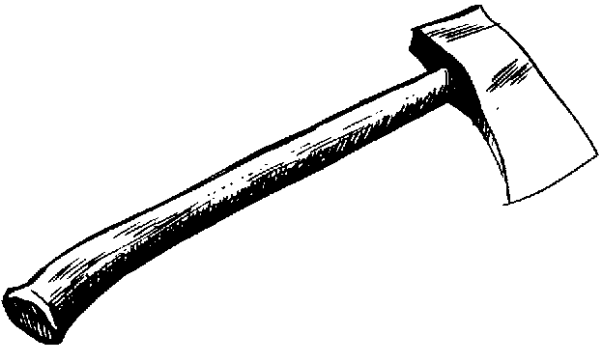
sa se si so

tawa

ta te ti to

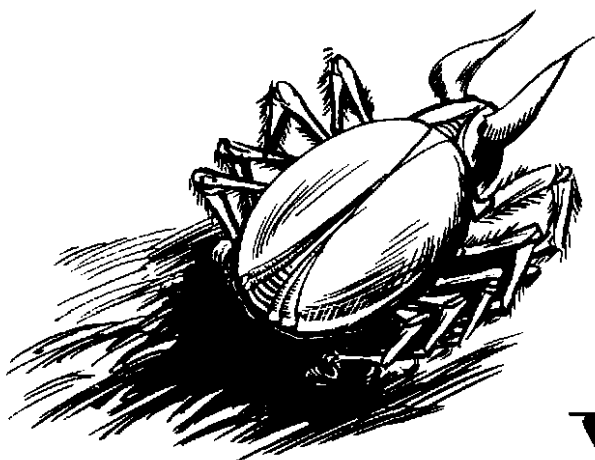

wasay

Ww

W w w

wa we wi wo

yayas

Y y

Y Y Y

ya ye yi yo

a	e	i	o
ba	be	bi	bo
ka	ke	ki	ko
da	de	di	do
ga	ge	gi	go
la	le	li	lo
ma	me	mi	mo
na	ne	ni	no
nga	nge	ngi	ngo
pa	pe	pi	po
sa	se	si	so
ta	te	ti	to
wa	we	wi	wo
ya	ye	yi	yo

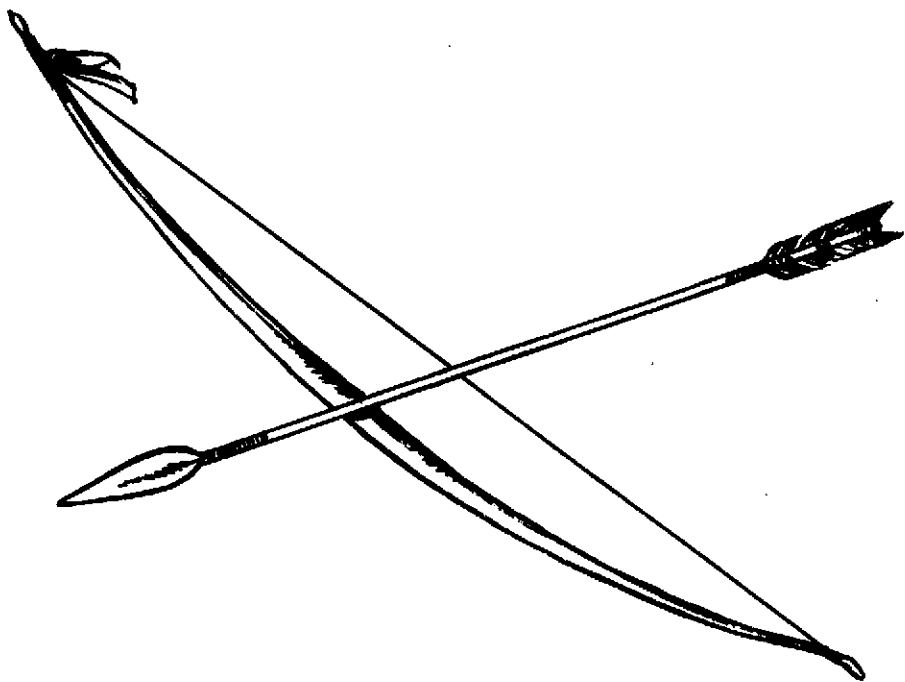
la

pa

na

lana

pana

lana

pana

la

sa

pa

na

lana

pana

sana

lana

sana

pana

sa

la

na

pa

lana

pana

sana

Naay nan pana.

Naay nan lana.

lana

sana

pana

la ma ta

lata mata tata

Naay nan lata.

lata mata tata

la

ta

ba

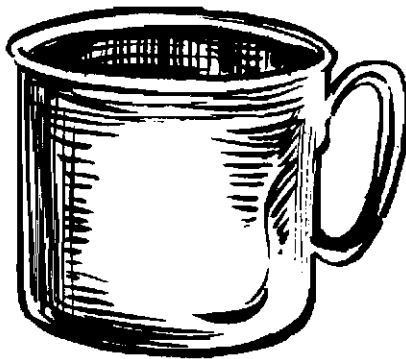
sa

tasa

basa

lasa

Naay nan tasa.

tasa

lasa

tata

lata

ka la a ba

kaba laba aba

Naay nan kaba.

laba kaba

lasa

na ta sa ba

naba taba saba

Naay nan kaba.

Naay nan tasa.

Naay nan lata.

Naay nan pana.

taba

tasa

ma

sa

ta

pa

mapa

papa

sapa

tapa

Naay nan mapa.

mapa

tapa

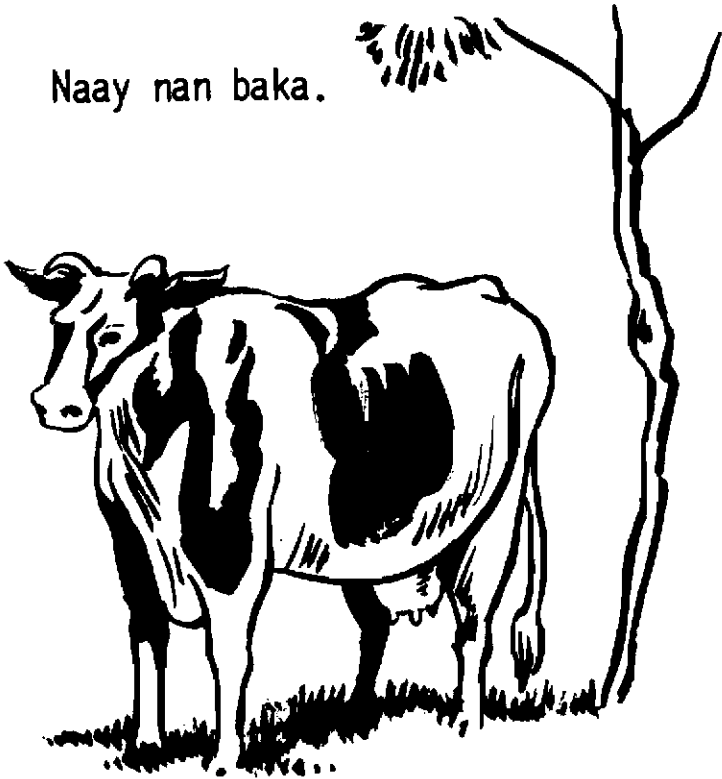
mata

tata

a la ba ka

aka laka baka

Naay nan baka.

aka laka baka

aba laba

ma ka ba sa Ma

basa

maka basa

maka basa da

makabasada

Makabasada.

ma ka ba sa da Ma A

Ay makabasada?

Ay makabasa da Ana?

Makabasada.

ka a ma sa Ma

kama ama mama sama

Ay makasama da ama?

Makasamada.

sama

maka sama

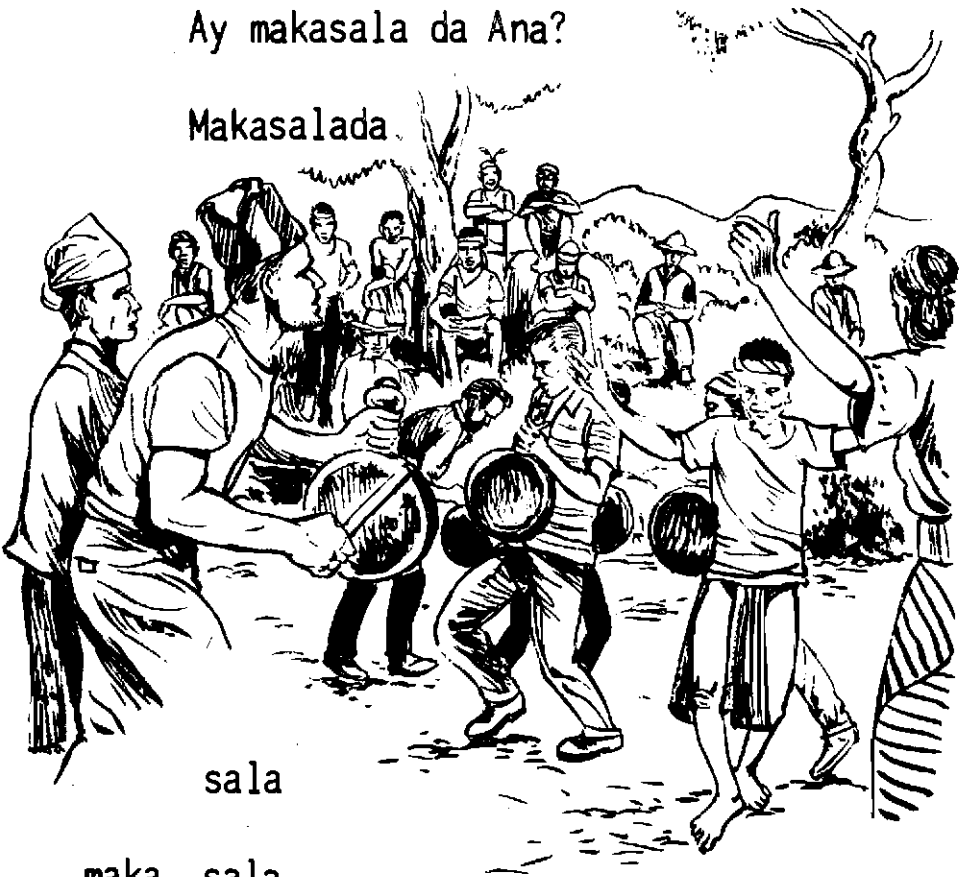
maka sama da

sa ta a la ba

sala tala ala bala

Ay makasala da Ana?

Makasalada

sala

maka sala

Maka sala da

kaba	laba	aba	
naba	taba	saba	
aka	laka	baka	
sala	tala	ala	bala
kama	ama	sama	mama
lana	pana	sana	
sapa	papa	mapa	tapa
tasa	basa	lasa	
lata	mata	tata	

aka ama aba ala
baka basa bala
kama kaba
lana lata laka lasa laba
mata mama mapa
naba
pana papa
sana sama saba sala sapa
tata tasa taba tala tapa

la pa na ta sa ba ka ma

wa ba da Wa Ta

wada bada

Wada nan tasa.

Wada nan tasan Ana.

Tasan Ana sa.

tasa

tasán

Tasan

ta ka la a ya La

taya kaya laya aya

Wada nan laya.

Wada nan layada.

Wada nan layan da Ana.

Layan da Ana sa.

laya

layan

layada

ba na da la ga

baga naga daga laga

Wada nan naga.

Wada nan nagada.

Naay nan nagada.

naga

nagada

ga ' ka ta la wa

gawa kawa tawa lawa

Ay wada nan tawada?

Wada.

Naay nan tawada.

tawa

tawada

ba sa pa wa nga

banga sanga panga wanga

Ay wada nan bangada?

Wada.

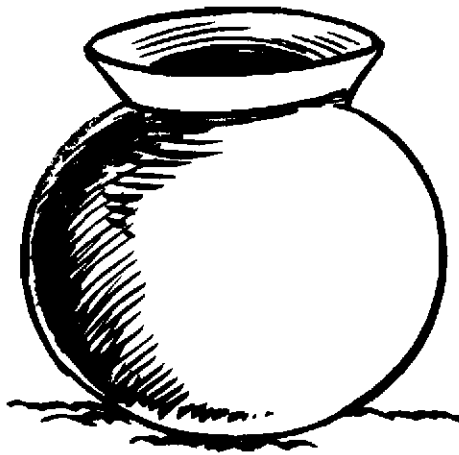
Naay nan bangada.

Bangan da Ana sa.

banga

Bangan

bangada

bada	wada		
baga	daga	laga	naga
banga	panga	wanga	sanga
kawa	gawa	lawa	tawa
aya	kaya	taya	laya

aya

bada

kaya

daga

gawa

laya

naga

panga

sanga

taya

wada

baga

kawa

lawa

tawa

wanga

banga

laga

da

ya

ga

wa

nga

ko o to bo
koto oto toto boto

Ay makaoto da Ana?

Makaotoda.

Naay nan bangada.

oto
maka oto
Maka oto da

do

so

po

no

dono

pono

sono

Ay makasonoda?

Makasono da ama.

Makaoto da Ana.

sono

maka sono

Maka sono

po

ngo

bo

so

poso

ngoso

boso

Ay wada nan bosoda?

Wada.

Naay nan bosoda.

boso

boso da

so ko to go mo lo To

solo kolo tolo goTo molo

Ay makasolo da Ana?

Makasoloda.

Toloda ay makasolo.

solo

maka solo

Maka solo da

po

do

ngo

yo

poyo

doyo

ngoyo

Ay wada nan doyon da Ana?

Wada.

Naay nan doyoda.

doyo

doyon

doyoda

o so ko to bo

obo sobo bobo kobo tobo

Ay makaoboda?

Makaobo da Ana.

Makaoboda.

obo

maka obo

Maka obo da

so bo mo ko po yo Bo

soko boko moko

koko yoko poko

Naay nan boko.

Bokon Ana sa.

boko

Bokon

to go bo ko o do Do

todo godo bodo kodo odo

Ay makagodo da Dono?

Makagododa.

godo

Maka godo da

bobo kobo obo sobo tobo

boko koko soko

poko moko yoko

bodo kodo gododo todo

kolo golo molo solo tolo

dono pono sono

boso ngoso poso

boto koto ototo

doyo ngoyo poyo

boto	boso	bobo	boko	bodo
koto	kolo	kobo	koko	kodo
dono	doyo			
golo	godo			
molo	moko			
ngoso	ngoyo			
oto	obo	odo		
pono	poso	poyo	poko	
sono	solo	sobo	soko	
toto	tolo	tobo	todo	
yoko				

o	bo	to	so	ko	do
lo	no	yo	go	mo	ngo

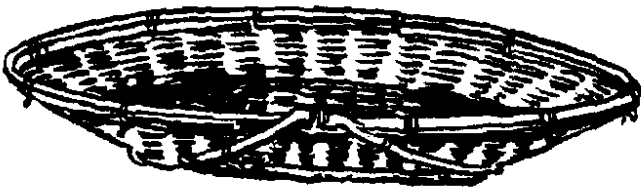
bo ko lo do mo wa Ko Lo

bowa kowa lowa dowa mowa

Naay nan lowa.

Kowan Ana nan lowa.

Lowan Ana sa.

lowa

kowa

Lowan

Kowan

ko

do

sa

kosa

dosa

Ay wada nan kosan da Ana?

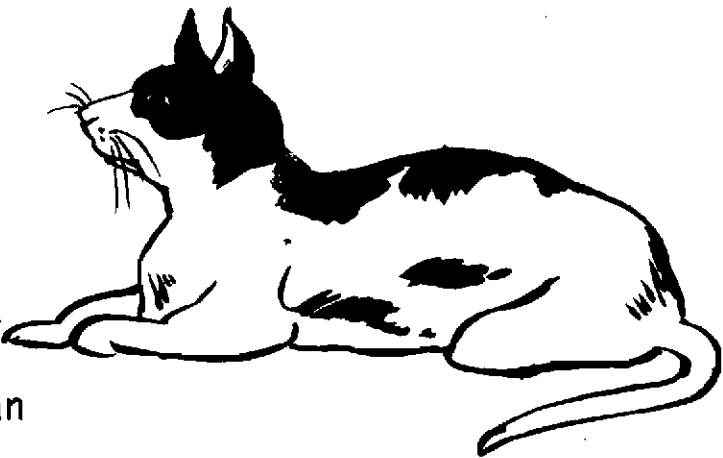
Wada.

Naay nan kosada.

kosa

kosan

kosada

bo mo la

bola mola

Naay nan bola.

Wada nan bolan Dono.

Bolan Dono sa.

bola

Bolan

bo

o

nga

bonga

onga

Ay wada nan onga?

Wada.

Naay da Dono.

Naay nan bolada.

bo

so

ka

boka

soka

Ay wada nan sokada?

Wada.

Wada nan soka da Ana.

soka

sokan

sokada

o to na

ona tona

Ay wada nan kosan da tona?

Naay nan kosada.

ona

onga

ka la a no

kano lano ano

Ay makalano da tona?

Makalanoda kano.

Makalano da Ana.

lano

maka lano

ba pa nga to Pa

bato pato ngato

Ay wada nan patoda?

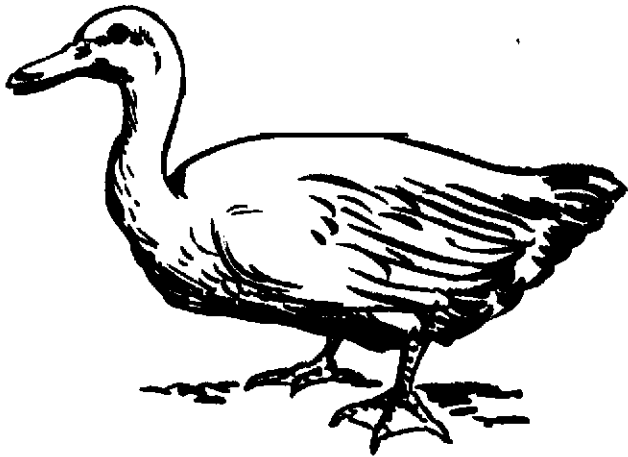
Naay nan pato.

Paton da tona kano.

pato

patoda

Paton

ba ka yo

bayo kayo

Ay makabayo da tona?

Makabayoda kano.

Ay makabayo kayo?

bayo

Maka bayo

maka bayo kayo

ga ta a go

gago tago ago

Ay makaago da tona?

Makaagoda.

Ay makaago kayo?

ago

Maka ago

maka ago kayo

da ga sa a po

dapo gapo sapo apo

Toloda ay apon ama.

Naayda ay tolo.

Naay da Dono ay apon ama.

apo

apon

da ka a mo A

damo kamo amo

Wada nan amo ay bakan ama.

Amo nan naay ay baka.

Amo nan bakan ama ay makasama.

ago	gago	tago		
amo	kamo	damo		
ano	kano	lano		
apo	dapo	gapo	sapo	
bato	ngato	pato		
bayo	kayo			
boka	soka			
bola	mola			
ona	tona			
bonga	onga			
kosa	dosa			
bowa	kowa	dowa	lowa	mowa

bowa	bola	bonga	boka
kowa	kosa		
dowa	dosa		
lowa			
mowa	mola		
onga	ona		
soka			
tona			

ano	ago	apo	amo
bato	bayo		
kano	kayo	kamo	
dapo	damo		
gago	gapo		
lano			
ngato			
pato			
sapo			
tago			

be

se

nge

benge

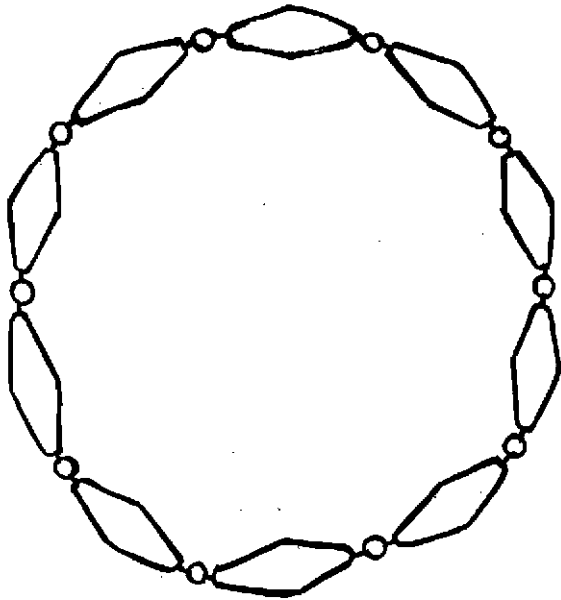
senge

ngenge

Naay nan benge.

Kowan Ana nan benge.

Menbenge da Ana.

benge

Men benge

de se

dede sede

Naay nan banga ay mensesede.

Mensesede nan bangan Ana.

Mensesede ay banga sa.

sede

Men sede

be ge le ne se we

bebe gege lele

nene sese wewe

Mennene da Ana.

Men-otoda.

nene

Men nene

be le te nga Le

benga lenga tenga

Naay nan lenga.

Lengan Ana sa.

lenga

Lengan

be

e

sa

besa

esa

Wada kano nan esa ay lowa ay lengada.

a ka be

abe kabe.

Ay makaabe da Ana?

Men-abeda.

abe

Maka abe

Men abe

a ta nge

ange tange

Naay nan ange.

Angen Ana kano.

Menmowa da Ana.

ange

Angen

o

so

be

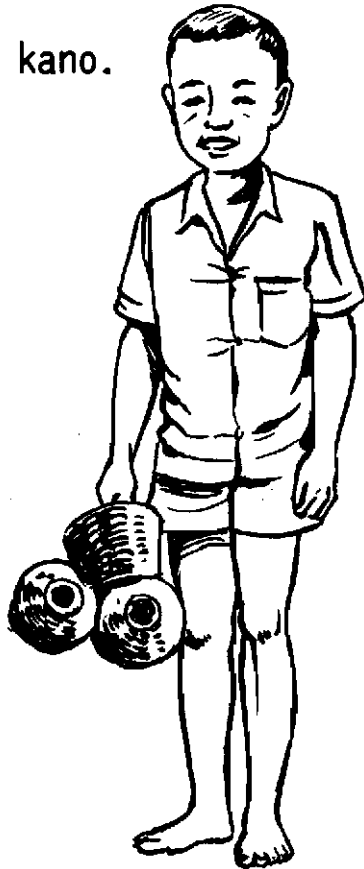
obe

sobe

Naay nan obe.

Naay nan tolo ay obe.

Oben nan onga kano.

obe

Oben

bebe

gege

lele

nene

sese

wewe

dede

sede

benge

senge

ngenge

benga

lenga

tenga

besa

esa

abe

kabe

ange

tange

obe

sobe

abe	ange		
benge	bebe	benga	besa
kabe			
dede			
esa			
gege			
lele	lenga		
nene			
ngenge			
obe			
senge	sede	sese	sobe
tenga	tange		
wewe			

bi ki mi

bimi kimi

Ay wada nan laya?

Wada nan laya isnan bimi.

bi pi si ti li

bili pili sili tili

Naay di sili.

Kowan da tona kano.

Kowan da Ana nan naay sili.

sili

siki

bi si pi

bisi sisi pisi

Menpisi si Ana.

Menpisi si Ana isnan laya.

pisi

Men pisi

bi pi si ka Bi

bika pika sika

Naay di bika.

Bikan da tona.

Makasapoda si obe.

bika

Bikan

bi i di la

bila dila ila

Ay makaila nan onga isnan bolana?

Ay makaila si Dono?

Naay nan bolan Dono.

ila

maka ila

di si ya

diya siya

Siya na nan bola.

Siya na nan bolan Dono.

Kowan Dono kano.

li si ma

lima sima

Wada nan lima ay kosa.

Naay di esa ay kosa ay kowan Dono.

Wada isnan bimi.

a ka di

adi kadi

Ay adi makaila si Dono isnan kosa?

Adi.

Men-gago nan kosa.

ka sa ta pi

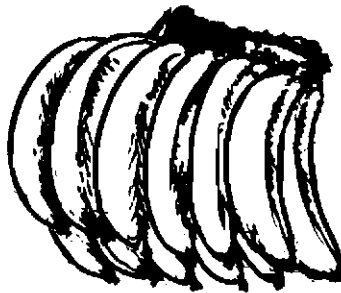
kapi sapi tapi

Naay nan lima ay sapi.

Ay kowan da ama nan sapi?

Kowada nan esa.

Naay di sapida.

sapi

sapida

la pa ti

lati pati

Nalati nan tasa.

Kowan Ana nan nalati ay tasa.

Siya na nan tasana.

lati

na lati

ga

sa

ngi

gangi

sangi

Naay nan sangi.

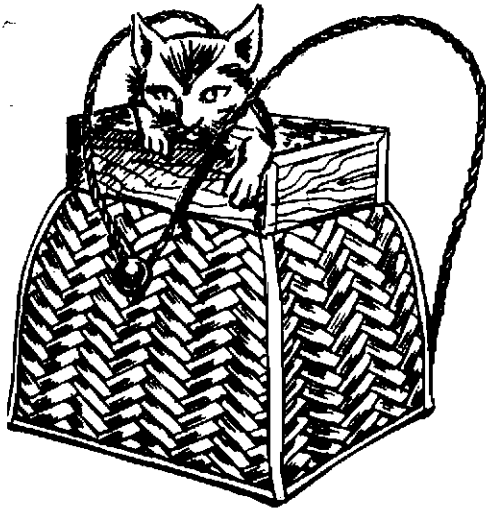
Sangin ama na.

Wada nan kosa isnan sangina.

sangi

sangin

sangina

a ma wa ni

ani mani wani

Ay makaanida?

Makaanida.

Makaanida isnan kowan da Ana.

ani

Maka ani da

ba nga sa wi

bawi ngawi sawi

Ngawi nan naay lata.

Ngawi adi.

Ngawi nan lata ay nalati.

bili	pili	sili	tili
bimi	kimi		
bisi	pisi	sisi	
adi	kadi		
kapi	sapi	tapi	
lati	pati		
ani	mani	wani	
gangi	sangi		
bawi	sawi	ngawi	
bika	sika	pika	
bila	dila	ila	
lima	sima		
diya	siya		

adi ani
bimi bili bisi bika
 bila bawi
kimi kadi kapi
dila diya
gangi
ila
lima lati
mani
ngawi
pili pisi pika pati
sili sisi sika sapi
 sawi siya sima sangi
tapi
wani

bi i ti si ko

biko iko siko tiko

Naay di tiko.

Tikon Dono kano.

tiko

Tikon

bi li mo

bimo limo

Naay di limo.

Kowan ama kano.

Limon ama sa.

limo

Limon

bi li pi to Bi

bito lito pito

Naay nan pito ay bito.

Biton ama nan naayda ay pito.

pito

bito

Biton

bi i yo

biyo iyo

Ay wada nan iyoda?

Wada.

Wada nan tolo ay iyon Dono.

iyoy

iyon

gi ki do

gido kido

Ay nagido da Dono?

Nagidoda.

gido

Na gido da

i li so

iso liso

Naay nan liso.

Lison da ama sa.

Wada nan lima ay lisoda.

liso

Lison

lisoda

do

so

mo

li

doli

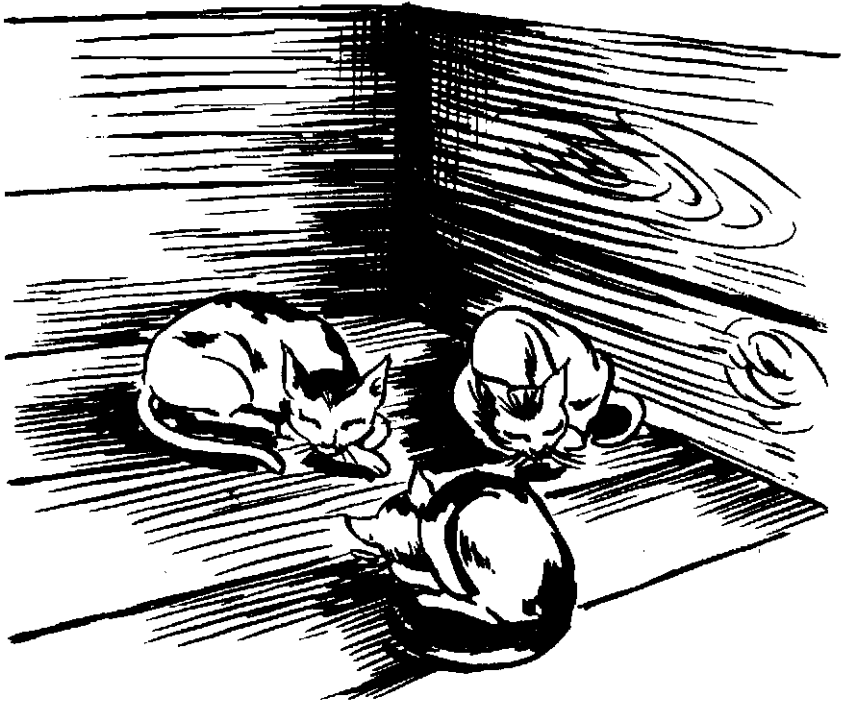
soli

moli

Wada nan kosa isnan soli.

Tolo nan kosa sisi.

Men-gagoda isnan soli.

di i ne l

dine ine

Ine. Nagidoda.

Nagido nan tolo ay kosa.

Nagido nan kosa isnan soli.

ine

Ine

biko	'iko	siko	tiko
kido	gido		
bimo	limo		
iso	liso		
bito	lito	pito	
biyo	iyo		
doli	moli	soli	
dine	ine		

biko	bimo	bito	biyo
kido			
doli	dine		
gido			
iko	iyo	iso	ine
limo	liso	lito	
moli			
pito			
siko	soli		
tiko			

ba	be	bi	bo
ban	ben	bin	bon
ban	ban	banban	
ben	ben	benben	
bin	bin	binbin	
bon	bon	bonbon	

Menbenben si Ipi.

Benbenena nan obe.

Benbenena nan lima ay obena.

benben

Menbenben

benbenena

la	le	li	lo
lam	lem	lim	lom
lam lam		lamlam	
lem lem		lemlem	
lim lim		limlim	
lom lom		lomlom	

Malomlom nan oben lpi.

Malomlom nan lima ay obena.

lomlom

Malomlom

ka	ke	ki	ko
kad	ked	kid	kod
kad kad		kadkad	
ked ked		kedked	
kid kid		kidkid	
kod kod		kodkod	

Menkadm kad da Ana.

Menkadm kad da Ana ken Dono.

kadm kad

Menkadm kad

da	de	di	do
dang	deng	ding	dong
dang	dang	dangdang	
deng	deng	dengdeng	
ding	ding	dingding	
dong	dong	dongdong	

Naay di madengdeng Ana.

Nan ange siya nan dengdengena.

dengdeng
 madengdeng
 dengdengena

ga	ge	gi	go
gas	ges	gis	gos
gas	gas	gasgas	
ges	ges	gesges	
gis	gis	gisgis	
gos	gos	gosgos	

Men-gesges si Ana.

Gesgesena nan ange.

gesges

Men-gesges

Gesgesena

pa

pe

pi

po

pak

pek

pik

pok

pak pak

pakpak

pek pek

pekpek

pik pik

pikpik

pok pok

pokpok

Menpikpik si Dono.

Pikpikena nan Kosana.

pikpik

Menpikpik

Pikpikena

ka

ke

ki

ko

kag

keg

kig

kog

kag kag

kagkag

keg keg

kegkeg

kig kig

kigkig

kog kog

kogkog

Menkogkog si Ipi.

Menkogkog si Ipi isnan bida Ana.

kogkog

Menkogkog

ka	ke	ki	ko
kab	keb	kib	kob
kab	kab	kabkab	
keb	keb	kebkeb	
kib	kib	kibkib	
kob	kob	kobkob	

Menkabkab si Ipi.

Menkabkab si Ipi et nagido da Ana.

kabkab

Menkabkab

la	le	li	lo
lak	lek	lik	lok
lak lak		laklak	
lek lek		leklek	
lik lik		liklik	
lok lok		loklok	

Menleklek si Dono.

Menleklek tay nagido.

leklek
Menleklek

na	ne	ni	no
nas	nes	nis	nos
nas nas		nasnas	
nes nes		nesnes	
nis nis		nisnis	
nos nos		nosnos	

Nesnesen Ana nan ange.

Nesnesena nan ange isnan banga.

nesnes

nesnesen

Nesnesena

sa	se	si	so
sap	sep	sip	sop
sap	sap	sapsap	
sep	sep	sepsep	
sip	sip	sipsip	
sop	sop	sopsop	

Mensipsip si lpi.

Sipsipena nan kapi.

sipsip

Mensipsip

Sipsipena

da

de

di

daw

dew

diw

daw daw

dawdaw

dew dew

dewdew

diw diw

diwdiw

Idawdaw Ana nan Iowa.

Idawdawna nan Iowa ken Dono.

dawdaw

Idawdaw

wa

we

wi

wag

weg

wig

wag wag

wagwag

weg weg

wegweg

wig wig

wigwig

Naay di wagwag.

Ay madengdeng nan wagwag?

Madengdeng adi nan wagwag.

ya

ye

yo

yag

yeg

yog

yag yag

yagyag

yeg yeg

yegyeg

yog yog

yogyog

Menyagyag si Ana.

Yagyagena nan wagwag.

yagyag

Menyagyag

Yagyagena

ga

ge

go

gay

gey

goy

gay gay

gaygay

gey gey

geygey

goy goy

goygoy

Men-goygoy si lpi.

Goygoyena nan baka.

goygoy

Men-goygoy

Goygoyena

nga	nge	ngi	ngo
ngak	ngek	ngik	ngok
ngak	ngak	ngakngak	
ngek	ngek	ngekngék	
ngik	ngik	ngikngik	
ngok	ngok	ngokngok	

Menngikngik si Dono.

Menngikngik si Dono et mensala.

ngikngik

Menngikngik

ta	te	ti	to
tak	tek	tik	tok
tak tak		taktak	
tek tek		tektek	
tik tik		tiktik	
tok tok		toktok	

Mentiktik si Ana.

Tiktikena si Dono.

Mengikngik si Dono.

tiktik

Mentiktik

Tiktikena

ga ge gi go

gal gel gil gol

gal gal galgal

gel gel gelgel

gil gil gilgil

gol gol golgol

Wada nan men-galgal.

Men-galgal nan bakbak lpi.

galgal

Men-galgal

na me mi mo
mal mel mil mol

mal mal malmal
mel mel melmel
mil mil milmil
mol mol molmol

Menmolmol nan onga.

Molmolena nan sikina.

molmol
Menmolmol
Molmolena

ka ke ki ko
kat ket kit_ kot

kat kat katkat
ket ket ketket
kit kit kitkit
kot kot kotkot

Menketket si Dono.

Ketketena nan obi.

ketket

Menketket

Ketketena

kabkab	kebkeb	kibkib	kobkob
laklak	leklek	liklik	loklok
ngakngak	ngekngek	ngikngik	ngokngok
pakpak	pekpek	pikpik	pokpok
taktak	tektek	tiktik	toktok
kadkad	kedked	kidkid	kodkod
kagkag	kegkeg	kigkig	kogkog
wagwag	wegweg	wigwig	
yagyag	yegyeg		yogyog

galgal	gelgel	gilgil	golgol
malmal	melmel	milmil	molmol
lamlam	lemlem	limlim	lomlom
banban	benben	binbin	bonbon
dangdang	dengdeng	dingding	dongdong
sapsap	sepsep	sipsip	sopsop
gasgas	gesges	gisgis	gosgos
nasnas	nesnes	nisnis	nosnos
katkak	ketket	kitkit	kotkot
dawdaw	dewdew	diwdiw	
gaygay	geygey		goygoy

banban

kabkab

dangdang

galgal

laklak

malmal

nasnas

ngakngak

pakpak

sapsap

taktak

wagwag

yagyag

kadkad

dawdaw

gasgas

lamlam

kagkag

gaygay

katkat

benben

kebkeb

dengdeng

gelgel

leklek

melmel

nesnes

ngekngek

pekpek

sepsep

tektek

wegweg

yegyeg

kedked

dewdew

gesges

lemlem

kegkeg

geygey

ketket

binbin

kibkib

dingding

gilgil

liklik

milmil

nisnis

ngikngik

pikpik

sipsip

tiktik

wigwig

kidkid

diwdiw

gisgis

limlim

kigkig

kitkit

bonbon

kobkob

dongdong

golgol

loklok

molmol

nosnos

ngokngok

pokpok

sopsop

toktok

yogyog

kodkod

gosgos

lomlom

kogkog

goygoy

kokkot

ya pa la ba yas

ya yas yayas

pa yas payas

la yas layas

ba yas bayas

Naay di yayas.

Yayas Ipi sa

Tolo nan yayasna.

ya yas

yayas

ya yas na

yayasna

ta la da yaw

ta yaw tayaw

la yaw layaw

da yaw dayaw

Tomayaw nan yayas Dono.

Tomayaw ay lomayaw.

ta yaw tayaw

la yaw layaw

To ma yaw To ma yaw

lo ma yaw lo ma yaw

ga ka a may

ga may gamay

ka may kamay

a may amay

Amay nan yayas Ipi.

Amay nan dowa ay yayasna.

Adida lomayaw.

ka la mes

ka mes kames

la mes lames

Menkames da Ana ken Dono.

Lomayaw si Dono ay adi menkames.

ka mes kames

Men ka mes Menkames

ma pa la na gey

ma gey magey

pa gey pagey

la gey lagey

na gey nagey

Menkames si Ana ta lomames nan pageyda.

Amay nan pagey isnan payewda.

la mes lames

lo ma mes lomames

be nge se nget

be nget benget

se nget senget

nge nget ngenget

Mensenget si Dono.

Amay nan sengetna ay obi.

se nget senget

Men se nget Mensenget

se nget na sengetna

amay	kamay	gamay	
awat	kawat	dawat	gawat
bayas	layas	payas	yayas
dayaw	layaw	tayaw	
lagey	nagey	magey	pagey
kames	lames		
layew	payew		
benget	senget	ngenget	

awat	amay	
bayas		
kawat	kames	kamay
dawat	dayaw	
gawat	gamay	
lames	layas	
layaw	lagey	layew
magey		
nagey		
payas	pagey	payew
tayaw		
yayas		

benget
senget
ngenget

i ki li dis

i dis idis

ki dis kidis

li dis lidis

Kidis nan madengdeng da Ana ken Dono.

Wada nan esa ay lowa ay kidisda.

Ay ilakoda nan kidisda?

Adida ilako.

o so do bo lin

o lin olin

so lin solin

do lin dolin

bo lin bolin

Idolin da'nan kidisda.

Idolinda ta wada madengdengda.

do lin dolin

I do lin da Idolinda

i pi ki nit

i nit init

pi nit pinit

ki nit kinit

Otowen Ana nan bagas.

Initena nan kidis.

Amay nan initen Ana tay itapina na
nan laya.

i nit init

I ni te na Initena

to po lo do don

to don todon

lo don lodon

po don podon

do don dodon

Wada nan dodon Ana.

Alana nan dodon danat otowen. :

to so lo bo kod

bo kod bokod

to kod tokod

so kod sokod

lo kod lokod

Alan Dono nan dodon ay naoto.

Danat bokodan.

Bokodana nan dodon.

bo kod bokod

bo ko dan bokodan

Bo ko da na Bokodana

o po lo song

o song osong

po song posong

lo song losong

Lomayaw si Dono.

Adika lomayaw, Dono, ta adika
kaosong issa.

Ine, naosong si Dono.

o song osong

ka o song kaosong

na o song naosong

kidis	idis	lidis	
kinit	init	pinit	
kipit	ipit	lipit	
bobong	obong	tobong	
bokod	lokod	sokod	tokod
dodon	podon	todon	lodon
losong	osong	posong	
bolin	olin	dolin	solin

bobong	bokod	bolin
dodon	dolin	
losong	lokod	lodon
obong	osong	olin
posong	podon	
sokod	solin	
tobong	tokod	todon
kinit	kipit	kidis
init	ipit	idis
lipit	lidis	
pinit		

pang

sang

mang

ga

pang ga

pangga

sang ga

sangga

mang ga

mangga

Wada nan manggan Ipi.

Ketketena nan mangga.

lab

gab

ba

lab ba

labba

gab ba

gabba

Wada kano nan esa ay labba ay mangga
isnan bida.

kon

son

-o

kon -o

kon-o

son -o

son-o

Ikon-oda nan mangga.

Ikon-oda nan mangga isnan bida.

kon -o

kon-o

I kon -o da

Ikon-oda

lag ag to

lag to lagto

ag to agto

Makaagto si Dono.

Agtowena nan mangga ta ilakoda.

ag to

agto

Ma ka ag to

Makaagto

ag to we na

agtowena

gabba

labba

mangga

pangga

sangga

agto

lagto

kon-o

son-o

agto

kon-o

gabba

labba

lagto

mangga

pangga

sangga

son-o

pit dak bag say

pit say pitsay

dak say daksay

bag say bagsay

Alan Ana nan pitsay.

Danat dengdengen.

Itapina nan laya isnan pitsay.

ket kad gen og -an

ket -an ket-an

kad -an kad-an

gen -an gen-an

og -an og-an

Naay di og-an Ana.

Nesnesen Ana nan pitsay isnan
og-an ta otowena.

sep is sak yat

sep yat sepyat

is yat isyat

sak yat sakyat

yat yat yatyat

Isyat Dono nan pitsay.

Ine, adim isyat nan sana ay pitsay.

dep kom ap im pas

dep pas deppas

kom pas kompas

ap pas appas

im pas impas

Nakompas si Ipi.

Menngikngik si Ipi no tomayaw
nan ollawna.

Sapowena nan ollaw Dono.

kom pas kompas
Na. kom pas Nakompas

tek pon pes lan dag

tek dag tekdag

pon dag pondag

pes dag pesdag

lan dag landag

Ine, natekdag pay nan ollaw Dono.

Natekdag nan ollawna isnan posong.

tek dag tekdag

na tek dag natekdag

Na tek dag Natekdag

tap tam los pak

tap pak tappak

tam pak tampak

los pak lospak

pak pak pakpak

Mentappak nan ollaw Dono.

Mentappak nan ollawna isnan posong.

Menngikngik si Dono no mentappak
nan ollawna.

tap pak tappak

Men tap pak Mentappak

kad-an	ket-an	og-an	gen-an
kay-at	dad-at	eng-at	yag-at
landag	pesdag	pondag	tekdag
lawlaw	ollaw	samlaw	siblaw
appas	deppas	impas	kompas
lospak	pakpak	tampak	tappak
bagsay	daksay	pitsay	
isyat	sakyat	sepyat	yatyat

appas

bagsay

kad-an

daksay

eng-at

gen-an

isyat

lawlaw

og-an

pakpak

sakyat

tampak

yag-at

kay-at

dad-at

impas

landag

ollaw

pesdag

samlaw

tappak

yatyat

ket-an

deppas

lospak

pitsay

sepyat

tekdag

kompas

pondag

siblaw

nek

bay

nek nek

neknek

bay nek

baynek

Menneknek si Ana.

Agtowena nan pagey dat menneknek
isnan bida.

nek nek

neknek

men nek nek

menneknek

Men nek nek

Menneknek

gis

bet

bet bet

betbet

gis bet

gisbet

Menneknek si Ana tay gisbet.

Ineknekna nan pagey.

nek nek

neknek

Men nek nek

Menneknek

I nek nek

Ineknek

tag sap dag wag -ey

tag -ey tag-ey

sap -ey sap-ey

dag -ey dag-ey

wag -ey wag-ey

Alana nan pagey ay insap-eyna.

Danat bayowen.

Danat otowen.

sap -ey sap-ey

in sap -ey na insap-eyna

lep sak sag taw -en

lep -en lep-en

sak -en sak-en

sag -en sag-en

taw -en taw-en

Lep-ena nan ange.

Lep-ena isnan og-an ta dengdengena.

lep -en lep-en

Lep -e na Lep-ena

kal

ding

kal ding

kalding

ding ding

dingding

Wada nan kalding ay kowan da Ipi.

Lomayaw nan kaldingda.

kal ding

kalding

kal ding da

kaldingda

bas lam bak sit

bas sit bassit

lam sit lamsit

bak sit baksit

Baksiten nan kalding nan badon Ipi.

Nabaksit nan badon Ipi.

bak sit baksit

Bak si ten Baksiten

Na bak sit Nabaksit

lak

bak

sik

wit

lak wit

lakwit

bak wit

bakwit

sik wit

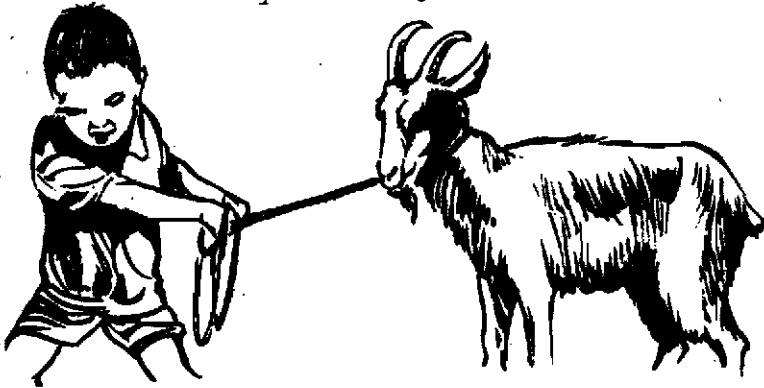
sikwit

Goygoyen Ipi nan kalding.

Mensikwit nan kalding.

Sikwitana si Ipi.

Lomayaw si Ipi.

sik wit

sikwit

Men sik wit

Mensikwit

Sik wi ta na

Sikwitana

lop

ngis

lop ngis

lopngis

ngis ngis

ngisngis

Menngisngis si Dono.

Menngisngis tay lomayaw si Ipi.

ngis ngis

ngisngis

Men ngis ngis

Menngisngis

tol tok pag dok -ong

tol -ong tol-ong

tok -ong tok-ong

pag -ong pag-ong

dok -ong dok-ong

Menlano si Dono.

Danat ilan nan pag-ong.

Ilana nan pag-ong isnan payew.

sil las dod bid -ok

sil -ok sil-ok

las -ok las-ok

dod -ok dod-ok

bid -ok bid-ok

Mensil-ok nan pag-ong.

Sil-okena nan labba tay men-gago.

sil -ok sil-ok

Men sil -ok Mensil-ok

Sil -o ke na Sil-okena

sig pak ngam bak lot

sig lot siglot
pak lot paklot
ngam lot ngamlot
bak lot baklot

Alan Dono nan pag-ong.
Baklotena nan pag-ong.
Baklotena isnan badona.
Danat ilayaw.

bak lot bak lot
Bak lo te na Baklotena

los

dok

kad

los los

loslos

dok los

doklos

kad los

kadlos

Naikadlos si Dono.

Naikadlos isnan payew.

Natekdag nan pag-ong et lomayaw.

kad los

kadlos

Na i kad los

Naikadlos

lep-en	sak-en	sag-en	taw-en
dag-ey	sap-ey	tag-ey	wag-ey
betbet	gisbet		
baynek	neknek		
baksit	bassit	lamsit	
kalding	dingding		
lopngis	ngisngis		
bakwit	lakwit	sikwit	
bid-ok	dod-ok	las-ok	sil-ok
dok-ong	pag-ong	tol-ong	tok-ong
doklos	kadlos	loslos	
baklot	ngamlot	paklot	siglot

baksit	bakwit	baklot	bassit
baynek	betbet	bid-ok	
kalding	kadlos		
dag-ey	dingding		
dok-ong	dod-ok	doklos	
gisbet			
lakwit	lamsit	las-ok	
lep-en	lopngis	loslos	
neknek			
ngamlot	ngisngis		
pag-ong	paklot		
sap-ey	sak-en	sag-en	
sikwit	siglot	sil-ok	
tag-ey	taw-en	tol-ong	tok-ong
wag-ey			

ba pa sa a

a	a	aa
ba	a	baa
pa	a	paa
sa	a	saa

Mabaa si Dono.

Isaana nan mangga.

Isaana is bida.

	ba	a	baa
	sa	a	saa
Ma	ba	a	Mabaa
I	sa	a	Isaa

pa

ba

ka

at

pa at

paat

ba at

baat

ka at

kaat

Isaana nan mangga ya nan baat.

Makaagto si Dono.

Agtowena nan labba.

sa

ba

ey

sa ey

saey

ba ey

baey

Ay isaan Ipi nan baat?

Ay isaana is baey?

Waay adina.

Waay kanena.

ga da pa a o

ga o gao

da o dao

pa o pao

a o ao

Men-gao si Ana.

Gaowena nan otikda.

Gaowena nan otik ay menwiik.

ga o gao

Men- ga o Men-gao

Ga o we na Gaowena

pa da Ka et

pa et paet

da et daet

ka et kaet

Nakagao si Ana.

Daet omey makiani.

do lo om

do om doom

lo om loom

Makiani si Ana.

Alana nan doom.

Daet somaa tay gisbet.

Daet menngikngik si Dono tay wada nan
doomda.

do om doom

do om na doomna

aa	baa	saa	paa
baat	kaat	paat	
baay	naay	paay	waay
kaet	daet	paet	
baey	saey		
ao	dao	gao	pao
biik	wiik		
doom	loom		

paa	ao	
baa	baat	baay
baey	biik	
kaat	kaet	
dao	daet	doom
gao		
loom		
naay		
paa	paat	paay
paet	pao	
saa	saey	
waay	wiik	

GLOSSARY

KANKANAY	FILIPINO	ENGLISH
abe	maghabi	to weave
makaabe		
men-abe		
adi	hindi	not
ago	bantayan ang apoy	to tend a fire
makaago		
agto	dala	to carry something
makaagto		on one's head
agtownen		
ala	kunin	to get
alan		
ama	ama	father
amay	mabuti	good
amo	maamo	tame
Ana	Ana	a person's name
ani	mag-ani	to harvest rice
men-ani		
makiani		
ange	dahon ng kamote	sweet potato leaves
apo	apo	grandchild
ay	ay	question marker, ligature
baa	malingkod	to serve
mabaa		
baat	saging	banana
baka	baka	cow
bakbak	palaka	frog
baklot	dadalain	to carry something
bakloten		
baksit	wasakin	to destroy
baksiten		
bado	kamisadentro	shirt
baey	bahay	house
bagas	bigas	pounded rice
banga	banga	earthenware pot
basa	basa	to read
makabasa		

bayo	magbayo	to pound rice
makabayo		
bayowen		
benben	mababad	to soak
menbenben		
benbenen		
benge	abaloryo sa buhok	hair beads
menbenge		
bika	kawayan	a kind of bamboo
bida	kanilang bahay	their house
bimi	bahay namin	our house
bito	bitag para sa baboy	a pig trap
boko	tuyong pira-pira	dried camote slices
	song kamote	
bokod	makasarili	stingy, selfish
bokodan		
bola	bola	ball
boso	kaaway	enemy
-ka	ikaw	second person singular topic pronoun
kaba	pukyutan	honey
kabkab	kumatok	to knock loudly
menkabkab		
kadkad	alisan ng sukal	to weed
menkadkad	na damo	
kadlos	madulas	slippery
naikadlos		
kalding	kambing	goat
kames	damo	weeds in rice field
menkames		
kamo	dalasdalas	hurry
ikamo		
kanen	kanin	to eat
kano	daw	it is said
kapi	kape	coffee
kayo	kayo	second person plural topic pronoun
ken	kay	non-topic person marker
ketket	nguyain	to chew, eat
menketket		
ketketen		
kidis	kalais	a kind of bean

kipit	walang bunga nang kalais	empty bean pod
kogkog menkogkog	kumatok	to knock
kompas nakompas	biro	to joke
kon-o ikon-o	ilagay	to gather things
kosa	pusa	cat
kowa	ari-arian	possession
da	silá	plural person marker
-da	silá	third-person plural pronoun
daet/dat	kung gayon	then
danat	kung gayon	then he
dawat idawat	ibigay	to give
dawdaw idawdaw	ibigay	to give, hand to
dengdeng madengdeng dengdengen	mga gulay	vegetables
di	nang	a ligature
dodon	lukton	grasshopper
dolin idolin	itago	to store something
Dono	Dono	a person's name
doom	pinipig	unmatured rice
dowa	dalawa	two
doyo	malanday na platong kahoy	flat wooden plate
eng-at men-eng-at eng-aten	alisin	to remove a pot from the fire
esa	isa	one
et	at	a ligature
gabba	bayabas	guava
gago men-gago	magtago	to hide
galgal men-galgal	kokak	croak of frog

gao	pakainin nang baboy	to feed pigs
men-gao		
nakagao		
gaowen		
gesges	hiwain	to chop up
men-gesges		vegetables
gesgesen		
gido	gumising	to wake, rouse
nagido		
gisbet	gabi	evening
godo	giik	to remove rice
makagodo		from stalk
goygoy	hilahin	to pull
men-goygoy		
goygoyen		
ila	makita	to see
makaila		
ilan		
ine	aba	expression of
		surprise
init	lutuin	to cook dried
initen		beans
Ipi	Ipi	a person's name
isna/na	heto/dito	here
isnan	sa/nang	non-topic marker
isyat	natapon	to pour out, spill
iyó	bitag sa ibon	a bird trap
labba	basket	basket
kakat	gabi	taro
lako	paninda	sell
ilako		
lames	mataba, kinog	fat, mature
lomames		
lano	alison ng sukal	to weed
makalano	na damo	
menlano		
lata	lata	tin can
lati	kalawang	rust
nalati		
laya	luya	ginger
layaw	tumakas	to run away,
lomayaw		escape

leklek	kusutin ang mata	to rub eyes
menleklek		
lenga	linga	sesame
lep-en	pakoloen ang olom	to boil vegetables
lima	lima	five
limo	banga	a kind of rice wine
		jar
liso	bakal	galvanized iron
lomlom	mabalahaw	to get stuck in
malomlom		the mud
lowa	bakol	a large basket
mangga	mangga	mango
mapa	mapa	map
molmol	isubo	to put in the
menmolmol		mouth
molmolen		
mowa	magtanim ng	to plant camote
menmowa	talbos	tops
na	heto, dito	here, this
-na	siya	third person singular
		non-topic pronoun
naay	mayroon	here, this
naga	inakay	a small bird
nan	ang	topic marker
neknek	magmadaling umuwi	to hurry home
menneknek		
ineknek		
nene	dagdagan ng kahoy	to add fuel to
mennene	ang gatong	a fire
nesnes	ilagay	to press down
nesnesen		
ngawi	masama	bad
ngikngik	ngumisngis	to giggle
menngikngik		
ngisngis	ngumisngis	to giggle
menngisngis		
obe	panghuli ng isda	a fish trap
obi	kamote	camote
obo	gawin nang patigil	to do a job
makaobo		in stages
obong		to share a cup
men-obongan		or bowl
makiobong		

og-an	malit	a small cooking pot
ollaw	saranggola	kite
omey	pomaroon	to go
onga	bata	child
osong		to fall \
kaosong		
naosong		
otik	baboy	pig
oto	magluto	to cook
otowen		
naoto		
pagey	palay	unhusked rice
pag-ong	pagong	turtle
pana	busog at palaso	bow and arrow
pato	pato	duck
payew	bukid	rice field
pikpik	palayawin	to pet
menpikpik		
pikpiken		
pisi	magalis ng gutil	to peel
pito	pito	seven
pitsay	pitsay	pechay
posong	lawa	lake
sa/issa	iyang	there (near the listener)
saa	umuwl	to take home
isaa		
soma		
sala	magsayaw	to dance
makasala		
mensala		
sama	mag-araro	to plow
makasama		
samlaw	bughaw	dark blue
sana	iyang	there, that
sangi	basket ng isina-sakbit sa likod ng lalaki	men's back basket
sap-ey	tuyo	to dry something in the sun
insap-ey		
sapi	isang mano ng saging	a hand of bananas

sapo	gumawa	to make
makasapo		
sapowen		
sede	makapal	thick
mensede		
senget	baon	food carried when
mensenget		going to work in
		the fields
si	si	singular topic person
		marker
siki	binti	leg
sidi	iyon	there
sikwit	tadyak	to kick out backwards
sikwitan		
sili	sili	pepper
sipsip	slpsipin	to suck
		(coffee beans)
siya	siya	third person singular
		free pronoun, that
soka	suka	sugar cane vinegar
soli	sulok	corner
solo	matuto	to learn/teach
makasolo		
sono	magparikit ng apoy	to build up a fire
makasono		
ta		a connective
tapi	idagdag	add, include
itapi		
tappak	maamod	to float
mentappak		
tasa	tasa	cup
tawa	bintana	window
tay	sapagka't	because
tayaw	lumipad	to fly
tomayaw		
tiko	ibon	a small bird
tihtik	klititin	to tickle
mentihtik		
tihtiken		
tolo	tatlo	three
tona	ito	this
waay	baka	maybe
wada/waday	may/mayroon	there is

wagwag	maliit na repolyo	an underdeveloped cabbage head
wiik	solila ng baboy	squeal of pigs
yagyag	iwan	to leave behind
menyagyag		
yagyagen		
yayas	uwang	rhinoceros beetle
-yo	inyo	second person plural non-topic pronoun